TẠP CHÍ ĐIỆN TỬ
THƯƠNG HIỆU & CÔNG LUẬN

Thực tiễn và giải pháp thúc đẩy điện tái tạo cho doanh nghiệp

14:40 26/09/2025

Trong bối cảnh biến đổi khí hậu và nhu cầu chuyển đổi sang năng lượng sạch, điện tái tạo đang trở thành một yếu tố không thể thiếu trong chiến lược phát triển bền vững của các doanh nghiệp. Việc áp dụng và mở rộng điện tái tạo cần có những chính sách khơi thông điểm nghẽn để thúc đẩy phát triển thị trường này.

Trước bối cảnh toàn cầu đang chuyển mình mạnh mẽ theo xu thế năng lượng xanh, Việt Nam cũng đang nỗ lực đẩy nhanh tiến trình chuyển dịch năng lượng, nhất là thúc đẩy điện gió, điện mặt trời và các nguồn năng lượng sạch.

Xu thế tất yếu từ năng lượng tái tạo

Theo ông Võ Tân Thành - Phó Chủ tịch Liên đoàn Thương mại và Công nghiệp Việt Nam (VCCI): Phát triển năng lượng tái tạo không chỉ bảo đảm an ninh năng lượng quốc gia mà còn mở ra cơ hội để doanh nghiệp nâng cao năng lực cạnh tranh, đáp ứng tiêu chuẩn ESG (Môi trường - Xã hội - Quản trị) và tham gia sâu hơn vào chuỗi giá trị toàn cầu. “Đây chính là hướng đi để Việt Nam hiện thực hóa cam kết phát thải ròng bằng 0 vào năm 2050”.

Ông Võ Tân Thành - Phó Chủ tịch Liên đoàn Thương mại và Công nghiệp Việt Nam (VCCI) nhận định: Năng lượng tái tạo là đường tất yếu để xây dựng nền kinh tế carbon thấp

Đặc biệt, Nghị quyết số 70-NQ/TW ban hành ngày 20/8/2025, Bộ Chính trị đã nhấn mạnh đưa phát triển năng lượng tái tạo là mục tiêu cao nhất để đáp ứng yêu cầu tăng trưởng liên tục trên 10% trong giai đoạn tới. Quy hoạch phát triển năng lượng quốc gia phải được lãnh đạo, chỉ đạo triển khai thực hiện tập trung, thống nhất, đồng bộ, nghiêm túc và hiệu quả. Mục tiêu đến năm 2030, tổng công suất các nguồn điện khoảng 183 - 236 GW hoặc có thể cao hơn tuỳ thuộc vào nhu cầu hệ thống và tình hình phát triển kinh tế - xã hội theo thời kỳ.

“Đây là những định hướng quan trọng, tạo nền tảng cho việc hình thành một thị trường năng lượng minh bạch, cạnh tranh và bền vững, với sự tham gia tích cực của khu vực tư nhân”, ông Thành đánh giá.

Tuy nhiên, quá trình triển khai trên thực tế vẫn còn nhiều bất cập: Thủ tục hành chính phức tạp, kéo dài; khung pháp lý cho cơ chế DPPA (mua bán điện trực tiếp) còn thiếu rõ ràng gây khó khăn cho doanh nghiệp muốn mua điện trực tiếp từ các dự án năng lượng tái tạo; doanh nghiệp còn lúng túng trong việc kết hợp nhiều nguồn điện, nhất là tận dụng điện mặt trời áp mái song song với hệ thống lưới điện quốc gia; các chính sách khuyến khích phát triển năng lượng mới, năng lượng tái tạo đã ban hành nhưng chưa thực sự đi vào cuộc sống, khiến doanh nghiệp khó tận dụng hiệu quả.

“Những điểm nghẽn này đang làm chậm tiến trình xanh hóa sản xuất, thậm chí ảnh hưởng đến sức cạnh tranh của doanh nghiệp Việt trên các thị trường khắt khe như EU, Mỹ, Nhật Bản”, ông Thành nhấn mạnh.

Do đó, trong thời gian, VCCI sẽ tiếp tục đồng hành, ghi nhận các ý kiến của doanh nghiệp, chuyên gia để kiến nghị cơ quan quản lý sớm hoàn thiện bộ khung pháp lý, ban hành các quy định cụ thể; tháo gỡ vướng mắc để sớm triển khai được cơ chế mua bán điện trực tiếp DPPA, sớm tiến tới thị trường điện bán lẻ cạnh tranh nhằm thúc đẩy, phát triển nguồn năng lượng xanh trong các khu công nghiệp, khu chế xuất.

TP. HCM tập trung phát triển điện tái tạo

Ông Trần Minh Hóa - Phó Trưởng phòng, Phòng Quản lý năng lượng Sở Công Thương TP. HCM cho biết: Năng lượng tái tạo là xu thế toàn cầu chứ không phải là riêng tại Việt Nam, đóng vai trò quan trọng trong quá trình phát triển bền vững, cam kết Net Zero của Việt Nam vào năm 2050. Bên cạnh đó, là vấn đề an ninh năng lượng - chúng ta giảm dần năng lượng hóa thạch để đảm bảo an ninh năng lượng quốc gia.

Về định hướng phát triển năng lượng của TP. HCM, ông Hóa cho hay: Thành phố sẽ ưu tiên phát triển năng lượng tái tạo để thay thế các năng lượng hóa thạch. Trong đó, tập trung phát triển về điện rác như thu hút đầu tư các nhà máy điện rác, điện sinh khối để gắn phát triển kinh tế tuần hoàn; khuyến khích điện mặt trời mái nhà tự sản xuất, tự tiêu thụ và triển khai các dự án điện mặt trời tập trung theo Quy hoạch điện VIII; triển khai các dự án điện gió gần bờ và các dự án điện gió ngoài khơi.

TP. HCM ưu tiên phát triển năng lượng tái tạo (Ảnh: Một dự án năng lượng tái tạo trên địa bàn thành phố)

“Nghị định 135/2024/NĐ-CP và Nghị định 58/2025/NĐ-CP mở ra kỷ nguyên mới cho điện mặt trời mái nhà tự sản xuất - tự tiêu thụ. Thành phố đã công bố ba thủ tục hành chính gồm đăng ký, thông báo, cấp điều chỉnh, giúp hộ gia đình và doanh nghiệp dễ dàng tham gia phát triển điện mặt trời. Theo thống kê, tính đến tháng 8/2025, Sở Công thương TP. HCM đã cấp được 54 giấy chứng nhận cho 54 hệ thống với tổng công suất là 142 MW, và tiếp nhận 255 thông báo phát triển điện mặt trời mái nhà”, ông Hóa cho biết thêm.

Bên cạnh đó, một điểm sáng khác là cơ chế mua bán điện trực tiếp (DPPA) được quy định tại Nghị định 57/2025/NĐ-CP. Đây là giải pháp đột phá, cho phép doanh nghiệp lớn mua điện sạch từ các dự án năng lượng tái tạo thông qua đường dây thuê riêng hoặc lưới điện quốc gia. Lợi ích mang lại gồm ổn định giá điện dài hạn, loại bỏ rủi ro biến động, chứng minh sử dụng năng lượng xanh để nâng cao uy tín và thu hút đầu tư. Tính đến nay, TP. HCM đã có 5 doanh nghiệp sản xuất lớn tiên phong tham gia cơ chế này, khẳng định tiềm năng mở rộng trong thời gian tới.

Sớm hoàn thiện khung pháp lý cho điện tái tạo

Trong bối cảnh doanh nghiệp vừa và nhỏ (SME) ngày càng quan tâm đến chuyển đổi xanh, mô hình điện mặt trời áp mái được đánh giá là giải pháp hiệu quả và bền vững. Tuy nhiên, khoảng trống pháp lý đối với mô hình bên thứ ba

đang khiến nhóm doanh nghiệp này gặp nhiều rào cản trong tiếp cận điện tái tạo.

Ông Nguyễn Xuân Quy - Phó Chủ tịch Hiệp Hội Năng lượng sạch Việt Nam, kiêm Trưởng Đại diện VP Hiệp hội tại TP. HCM nhận định: Điện mặt trời áp mái là một chiến lược hết sức đúng đắn của Đảng và Nhà nước; góp phần thúc đẩy phát triển an ninh năng lượng cũng như phát triển bền vững của đất nước.

Tuy nhiên, một bất cập lớn đang tồn tại trong chính sách hiện hành đó là khoảng trống pháp lý đối với mô hình "bên thứ ba" cung cấp điện tái tạo cho doanh nghiệp SME.

Trong khi Nghị định 57 cho phép mua bán điện trực tiếp (DPPA) giữa nhà sản xuất và khách hàng lớn và Nghị định 58 lại thúc đẩy mạnh mô hình tự sản tự tiêu cho hộ gia đình và doanh nghiệp có điều kiện. Giữa hai chính sách này lại xuất hiện khoảng trống pháp lý liên quan đến khối doanh nghiệp SME. Nhóm SME, chiếm tới 97% số lượng doanh nghiệp, đóng góp 45% GDP và tạo ra hơn 60% việc làm, lại không đủ điều kiện tham gia cơ chế DPPA, cũng như gặp vô vàn khó khăn khi muốn tự đầu tư hệ thống năng lượng tái tạo. SME thường thiếu vốn đầu tư ban đầu, không có chuyên môn kỹ thuật để vận hành hệ thống, đồng thời phần lớn thuê nhà xưởng nên không sở hữu mái nhà để triển khai.

Và hệ quả trực tiếp từ khoảng trống này là một thực trạng đáng quan ngại như: Phải tự tìm giải pháp tình thế phổ biến là ký kết hợp đồng cho thuê hệ thống năng lượng mặt trời, dù bản chất chính là mua bán điện; bên mua và bán thành lập một liên doanh để sản xuất điện rồi bán lại cho bên mua. Mô hình này giúp bên mua chứng minh có tham gia vào quá trình sản xuất nhưng lại vướng phải các vấn đề bất cập về kế toán và pháp lý, đặc biệt khi liên doanh xuất hóa đơn bán điện cho chính một trong các thành viên sáng lập của mình.

> Ông Nguyễn Xuân Quy - Phó Chủ tịch Hiệp Hội Năng lượng sạch Việt Nam, kiêm Trưởng Đại diện VP Hiệp hội tại TP. HCM

Từ những bất cập trên, ông Nguyễn Xuân Quy kiến nghị, Chính phủ và các Bộ, ngành liên quan cần sớm hoàn thiện khung pháp lý chính thức cho mô hình "bên thứ ba" hay còn gọi là mô hình ESCO. Trong mô hình này, một nhà đầu tư chuyên nghiệp sẽ chịu trách nhiệm toàn bộ từ đầu tư, lắp đặt, vận hành cho đến bảo trì hệ thống năng lượng tái tạo (như điện mặt trời áp mái) tại chính cơ sở của doanh nghiệp.

Doanh nghiệp chỉ cần ký hợp đồng mua điện từ nhà đầu tư với mức giá cố định hoặc ưu đãi hơn giá lưới điện trong một thời hạn nhất định (ví dụ 15–20 năm), sau đó được chuyển giao lại toàn bộ hệ thống.

"Khi triển khai mô hình bên thứ ba thì ba bên cùng có lợi. Trong đó, doanh nghiệp được dùng điện sạch, giá rẻ, ổn định mà không tốn chi phí đầu tư, từ đó tăng sức cạnh tranh. Nhà đầu tư có một mô hình kinh doanh rõ ràng, bền vững để phát triển các dự án năng lượng; Nhà nước và xã hội thúc đẩy mạnh mẽ xã hội hóa đầu tư, giảm áp lực lên lưới điện quốc gia, và nhanh tiến độ đạt được mục tiêu về năng lượng sạch và phát triển bền vững", ông Quy cho hay.

Để đảm bảo tính hiệu quả khi triển khai mô hình bên thứ ba cần có: Văn bản pháp lý chính thức để công nhận mô hình kinh doanh này, quy định rõ quyền và nghĩa vụ của các bên; xây dựng hợp đồng mẫu để đơn giản hóa thủ tục, giúp giảm thiểu thời gian và chi phí đàm phán của các bên; cơ chế ưu đãi về thuế và tín dụng nhằm huyến khích các nhà đầu tư tham gia thông qua chính sách ưu đãi về thuế thu nhập doanh nghiệp, miễn giảm thuế nhập khẩu thiết bị hay hỗ trợ nguồn vốn tín dụng xanh với lãi suất ưu đãi.

Các dự án điện mặt trời phục vụ SME cũng cần được phép bán phần điện dư lên lưới trong ngày nghỉ, ngày lễ với thủ tục thuận lợi và mức giá hợp lý, nhằm tối ưu hóa hiệu quả đầu tư và tránh lãng phí.

Bên cạnh đó, cần đẩy mạnh tuyên truyền phổ biến sâu rộng để người dân và doanh nghiệp hiểu rõ những lợi ích to lớn, hiểu rõ lợi ích của năng lượng sạch và mô hình bên thứ ba. Thực hiện đồng bộ các giải pháp hỗ trợ toàn diện, trong đó có mô hình "0 đồng", liên kết chặt chẽ với các nhà sản xuất, nhà cung ứng thiết bị để giảm chi phí đầu tư ban đầu, giúp SME dễ dàng tiếp cận hơn với năng lượng tái tạo.

"Việc lấp đầy khoảng trống pháp lý cho mô hình bên thứ ba không chỉ là một đề xuất chính sách mà là mệnh lệnh từ thực tiễn. Đây là chìa khóa để giải phóng

nguồn lực xã hội, thúc đẩy làn sóng đầu tư năng lượng sạch, và quan trọng hơn cả, tiếp sức mạnh mẽ cho khối doanh nghiệp vừa và nhỏ – trụ cột của nền kinh tế Việt Nam – vươn lên trong kỷ nguyên chuyển đổi xanh và phát triển bền vững”, ông Quy nhấn mạnh.

Rà soát, kiến nghị giải pháp cho năng lượng điện tái tạo

Nhiều giải pháp được kiến nghị nhằm thúc đẩy thị trường năng lượng điện tái tạo

Theo ông Nguyễn Trung Hậu - Phó Trưởng phòng, Phòng Quản lý năng lượng - Sở Công Thương tỉnh Đồng Nai, những vướng mắc về thị trường năng lượng điện tái tạo hiện nay, gồm: Thứ nhất, vướng mắc trong cơ chế mua bán điện trực tiếp (DPPA). Cần cụ thể hóa cơ chế mua bán điện trực tiếp. Ví dụ, về định nghĩa "khách hàng sử dụng lớn" với mức tiêu thụ là 200.000 kWh trên tháng, đây cũng là một rào cản đối với các doanh nghiệp vừa và nhỏ.

Thứ hai, vướng mắc trong thủ tục cấp phép. Quy định hiện hành yêu cầu đối với các dự án năng lượng mặt trời (trên 1 MW) phải có Giấy phép hoạt động điện lực. Tuy nhiên, trong thủ tục mà cấp Giấy phép hoạt động điện lực đối với điện mặt trời mái nhà, quy trình yêu cầu phải có Giấy chứng nhận phát triển điện mặt trời. Hiện nay, lại chưa có quy định đối với cơ quan nào để cấp giấy chứng nhận phát triển này.

Thứ ba, vướng mắc về đấu nối và vấn đề pháp lý. Sở Công Thương Đồng Nai cũng đã gặp rất nhiều khó khăn trong việc giải quyết vấn đề đấu nối giữa đơn vị phát triển năng lượng tái tạo theo mô hình tự sản tự tiêu với các chủ khu công nghiệp cũng như các đơn vị kinh doanh hạ tầng điện trong các khu công nghiệp.

Trước những vướng mắc nêu trên, phía Sở Công Thương tỉnh Đồng Nai đã có những văn bản gửi Bộ Công Thương cũng như Chính phủ xin chỉ đạo, có hướng

dẫn để Sở Công Thương triển khai đến các doanh nghiệp nhằm cùng phát triển nguồn năng lượng tái tạo.

Để giải quyết những vướng mắc về thị trường năng lượng điện tái tạo như hiện nay, ông Bùi Trung Kiên – Phó Tổng Giám đốc Tổng Công ty Điện lực TP. HCM cho biết: Mới đây, Bộ Công Thương có tổ chức một hội thảo để đánh giá kết quả thực hiện của các nghị định liên quan đến điện tái tạo cũng như thị trường bán lẻ điện cạnh tranh. Các doanh nghiệp lớn của Việt Nam tham gia DPPA cũng như năng lượng tái tạo đã đưa ra ý kiến và Bộ Công Thương đã ghi nhận sẽ xem xét và có cán cân trong thời gian tới. Có thể sẽ trình bổ sung một số nội dung tạo ra khung pháp lý rộng rãi hơn cho việc triển khai. Đồng thời, phía Tổng công ty cũng đã nhận được văn bản của Bộ Công Thương đề nghị góp ý về quy định giá bán điện khi đầu tư hệ thống lưu trữ.

Ngoài ra, để tập trung phát triển năng lượng tái tạo thời gian tới cần tập trung vào các giải pháp trọng tâm như: Tiếp tục hoàn thiện khung pháp lý và triển khai thị trường điện cạnh tranh minh bạch; đơn giản hóa các thủ tục hành chính, tạo điều kiện thuận lợi cho doanh nghiệp; mở rộng hỗ trợ về tài chính nhất là về tín dụng xanh trong các dự án năng lượng tái tạo.

Yến Linh